

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Andra Kammaren. N:o 68.

Tisdagen den 19 maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogs Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 45, med anledning af Första Kammarens beslut i fråga om skrifvelse till Konungen angående kristendomsundervisningen i folkskolorna; och lämnades därvid ordet till

Herr Byström, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag vill uttala ett beklagande däröfver, att i detta betänkande utgått en af de punkter, som äro ganska viktiga, nämligen rörande befrielse från katekesläsningen för barn af sådana föräldrar, hvilka icke i sin helhet dela de läroöskådningar, som framställas i katekesen. Det, som Första Kammaren sålunda strukit i hvad Andra Kammaren förut godkänt, är följande anhållan till Kungl. Maj:t: »att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådan ändring af nu gällande folkskolestadga, att skolrådet må äga medgifva föräldrar, som omfatta annan kristen lärouppfattning än den evangelisk-lutherska och själfva draga försorg om sina barns undervisning i den kristna tros- och sedeläran, rätt att för sina barn erhålla befrielse från folkskolans undervisning i katekes.»

Vi hafva på grund häraf utsikter att fortfarande kunna få bevittna situationer på skolans område liknande dem, som uppstått det senaste året, och hvilka både väckt harm och framkallat deltagande i vida kretsar.

Jag har endast velat uttala mitt beklagande i detta afseende och har i öfrigt icke att framställa något annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Härefter föredrogs och godkändes Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 46, med anledning af Första Kammarens beslut om införande i reglementariska föreskrifter för Riksdagen af ett tillägg beträffande riksdagstrycket.

§ 4.

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.

Till afgörande förelåg slutligen bevillningsutskottets betänkande n:o 61, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om exporttull å svensk järnmalm.

I en inom Första Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, n:o 39, hade herr *P. E. Lithander*, under åberopande af hvad han anfört i en till annat utskott hänvisad motion, n:o 28, föreslagit,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kungl. Maj:t anhölle, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke en verksam exporttull å svensk järnmalm kunde och borde åsättas nämnda artikel under vissa förhållanden.

Utskottet hemställde, att Riksdagen i anledning af förevarande motion måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida icke exporttull å svensk järnmalm kunde och borde åsättas under vissa förhållanden.

Vid betänkandet hade fogats reservationer:

af herr *Bromée* i Billsta, som ansett, att utskottet bort afstyrka förevarande motion; samt

af herrar *Brodin*, *Almqvist*, *Beckman* och *Höjer*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr *Beckman*, som anförde: Herr talman, Mina herrar! Då jag icke kan dela utskottets uppfattning i denna fråga, så beror detta alldeles icke på något nationalekonomiskt principrytteri. Jag har tvärtom inom utskottet uttalat, att jag mycket väl kan tänka mig, att förhållanden kunna förekomma, då exporttull å järnmalm måste begagnas såsom ett nödvärnsvapen eller ett kampmedel. Men skälet för min afvikande mening är, att jag anser utskottets hemställan fullständigt obehöflig.

Utskottet har i sin motivering icke åberopat den rent protektionistiska sidan af saken. Det erkänner tvärtom — hvilket för öfrigt äfven betygades af protektionister, när en gång för några år sedan exporttullen på järnmalm var å bane i Riksdagen — att vi icke

kunna hysa någon förhoppning att här i landet, så länge vi hafva ett så dyrt bränsle som träkol, kunna åstadkomma en tillverkning af tackjärn, som kan täfla med utlandets tillverkning af billigt kokstackjärn. Det svenska järnet, tillverkad med träkol såsom bränsle — ett järn, öfver hvilket vi svenskar med rätta äro stolta — kommer att förblifva en *jämförelsevis* endast ringa utbredd förbrukningsartikel. Redan på denna grund kan man icke här i Sverige tänka sig någon konkurrens med den utländska tackjärnstillverkningen. Utskottet yttrar också därför, att, innan man uppfunnit några nya metoder för tackjärnstillverkning, man dess värre kan vara förvisad därom, att man icke kan förverkliga de förhoppningar, man tidigare hyst i detta afseende. Därför anser utskottet den motivering, som man fordom användt för införande af exporttull på järnmalm, icke äga full giltighet och således böra lämnas å sido.

Utskottet har emellertid upptagit två andra skäl. Det ena är, att man med hänsyn till våra alltjämt ökade behof af inkomster för staten möjligen skulle känna sig tvungen att tillgripa en sådan utväg som påläggande af en exporttull å järnmalm. Ja, det kan vara möjligt, att denna tid kan komma. Men jag frågar, mine herrar: äro verkligen svenska statens finanser så långt på utförsbacken, att man redan nu skall behöfva tänka sig att införa denna form af beskattning för att därpå i någon afsevärd mån bygga vår statsekonomi? Jag kan aldrig föreställa mig detta. Så vidt jag kan erinra mig, finnes icke något land, där exporttullar tagits såsom ett väsentligt stöd för statsverkets finanser, mera än Turkiet! Och i detta land torde vi kanske icke böra söka vårt föredöme för statens finansiella förvaltning. Jag tror således, att från denna synpunkt den föreslagna utredningen är alldeles för tidigt begärd.

Emellertid är det också ganska klart, att detta skäl icke varit hufvudskälet för utskottet, utan att det tillkommit egentligen för att i någon mån gifva mindre bjärt färg åt det nästa skälet. Motionären yttrar i sin motivering — hvilken icke finnes införd i den motion, som här behandlas, utan i afseende å hvilken hänvisas till en annan motion — följande: »Det enda och rätta korrektivet från svensk sida mot sådana eventualiteter» — nämligen, att aktierna i Gellivara bolag kunde komma att öfvergå i utländska händer och att man i Norge »funderar» på att åsätta en exporttull på den svenska järnmalm, som utskeppas öfver Narvik — »är naturligtvis att åsätta svensk järnmalm en verksam exporttull». Men påläggandet af exporttull i vårt land bör väl icke ske närmast med hänsyn till de »funderingar», som man kan hafva i Norge? Man bör väl icke uppställa den norska staten såsom föredöme i detta stycke? Jag vill af lätt begripliga skäl icke närmare ingå på norrmännens afsikter i detta afseende, men jag är helt visst icke den ende i denna kammare, som med blandade känslor mottagit underrättelsen därom, att norska staten hade för afsikt att pålägga en sådan afgift. Och jag frågar: är det icke så, att det finnes vissa *moraliska* för-

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*

(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.
(Forts.)

bindelser äfven för svenska staten att icke för den närmaste framtiden pålägga en exporttull på järnmalm? Om en sådan exporttull en gång »bör» påläggas, vet nog svenska Riksdagen själf mycket väl utan Kungl. Maj:ts utredning när denna tidpunkt kan vara kommen. Man får för öfrigt icke glömma, att påläggande af exporttull är ett tveeggadt svärd, som drabbar icke blott på ett, utan på flera håll; och så länge malmbrytningen dock måste anses vara en loflig och på visst sätt af staten genom stora järnvägsanläggningar garanterad näring, får man betänka sig, innan man fördyrar varan och sålunda minskar den inkomst, som grufvägarne på grund af vissa förutvarande förhållanden haft rätt att påräkna af densamma.

Jag anser således, att det är alldeles tydligt, att om den svenska Riksdagen vill pålägga en exporttull på järnmalm, så vet den, att den kan göra det utan vidare, och säkerligen veta alla andra det också, och någon utredning om den saken behöfves icke. Hafva vi icke helt nyligen, när här vid förra sammanträdet talades om de stora och för fosterlandet ingripande frågorna uppe i Norrland, gång på gång påmint om Riksdagens rätt i detta afseende? I själfva de villkor, som ifrågasattes att intagas i kontraktet med Grängesbergsbolaget, ingick ju frågan om restitution, i händelse en exporttull skulle påläggas.

Det är, som sagdt, alldeles klart, att Riksdagen *kan* besluta exporttull å järnmalm. För att veta detta behöfves ingen utredning. Och jag tror verkligen lika litet, att utredning behöfves, huruvida man *bör* under »vissa förhållanden» pålägga denna exporttull, ty det är omöjligt att nu veta, hvilka dessa »vissa förhållanden» kunna bli. En så allmänt hållen skrifvelse till Kungl. Maj:t synes mig icke heller innebära någon ledning för en utrednings verkställande. Men så mycket är jag alldeles öfvertygad om, att Riksdagen kommer att med kraft begagna sig af detta medel, när Riksdagen själf en gång må finna det — såsom ett nödvärns- eller kampmedel eller, såsom man också uttryckt sig, såsom en tumskruf — nödigt och nödvändigt. Men jag är också öfvertygad om, att det endast *kan* och *bör* ske inom de gränser, som uppdragas icke blott af den juridiska, utan också — något, som enligt svensk uppfattning, därom är jag öfvertygad, anses lika viktigt — den moraliska rättens rågångar.

Då jag således, herr talman, anser, att detta skrifvelseförslag är obehöfligt och redan på den grund onödigt; då jag anser det olämpligt också därför, att man genom detsamma möjligen kan utsätta sig för en misstyding, för hvilken jag icke önskar, att vårt land skall blifva utsatt, anhåller jag att få yrka afslag på utskottets betänkande.

Häruti instämde herrar *Bromée* i Billsta, *Höjer*, *Tamm*, *Almqvist*, *Nordström* i Stockholm, *Moll* och *Hammarström*.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Då jag bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit, skall jag be att få anföra mina skäl därför. Först ber jag emellertid få nämna, att jag instämmer fullkomligt i den ärade talarens yttrande, då han sade, att han för sin del icke anser, att man för ögonblicket skall sätta exporttull på järnmalm. För min del vill jag icke på villkor vara med om att för ögonblicket föreslå någon exporttull på järnmalm. Det har heller icke varit någon utskottsledamots mening, som ju också framgår af betänkandet, ity att utskottet föreslagit endast en skrifvelse till Kungl. Maj:t att taga denna fråga under öfvervägande. Samme talare nämnde också, att genom vår järnproduktion alstras ett järn, hvaröfver vi kunna vara stolta. Jag skall be att få instämma äfven i det yttrandet. Men jag skall också be att få fästa uppmärksamheten på, att för cirka 40 à 50 år sedan ansågs den malm, som för närvarande förefinnes synnerligast i de trakter, där järnhandteringen bedrifves, vara outtömlig. Nu äro förhållandena helt annorlunda. Nu börja järnindustriidkare befara, att denna järnmalm skall komma att betydligt minska. Riksdagen har i år beslutat en skogslag. Riksdagen anser, att våra skogar icke heller numera äro outtömliga, utan att de behöfva skötas i enlighet med nämnda lag. Det vill synas således, som om man också behöfde taga den frågan i öfvervägande, huruvida vår malm kan fylla järnhandterings framtida behof. Jag tror, att man åtminstone borde kunna få klart för sig, huruvida en export af malm bör regleras gentemot export af järn. Om man ser efter i den kungl. propositionen, som förhades i går, finner man, att transportkostnaden på malm är nedtryckt så betydligt, att transportkostnaden på järn däremot är i åtskilligt dubbelt så hög och i några fall måhända mera än dubbelt så hög. Det synes mig vara en mycket viktig fråga, som äfven behöfde blifva föremål för en utredning. Om man jämför järnmalmsbrytning och den exporten med järnhandteringen och den exporten, skall man finna, att malmbrytningen blir en mycket enkel procedur. Så kommer härtill, att vårt tackjärn och äfven annat järn mötas i utländsk hamn af rätt höga tullsats, då däremot den svenska malmen har fri införsel i utländska hamnar. Jag tror, att dessa frågor äro så viktiga, att man borde söka åstadkomma en utredning, huruvida denna malmexport ställer sig ogynnsam och alltför mycket ogynnsam gentemot järnexporten. Man kan väl icke förneka, att den, som bara har att taga reda på malmen och börjar bryta, lasta och exportera, har en stor fördel framför den, som skall anlägga stora dyra industriella anläggningar.

Den föregående talaren sade, att Riksdagen har i sin hand att lägga exporttull på malm hvilken dag den behagar. För min del vill jag icke på några villkor vara med om exporttull på järnmalm, om icke den frågan vore utredd. Man måste väl veta, huru mycket exporteras, hvilken malm som bäst kan tåla exporttull. Och Riksdagen kan icke veta det utan att få en utredning därom. För öfrigt synes

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*

(Forts.)

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*
(Forts.)

mig, att, om man icke vill åstadkomma en för hastig omhvälfning på malmexporten, man får gå till väga på lämpligt sätt. Jag tror verkligen, att det vore klokare att bifalla en skrifvelse för att få en utredning. Utskottet har i nämnda skrifvelse icke föreslagit, att Riksdagen skulle framkomma med någon proposition på grund af skrifvelsen, utan utskottet har blott begärt en utredning. Och den utredningen har jag ansett behöflig och nyttig och med anledning däraf biträdt det slut, hvartill utskottet kommit.

Följaktligen ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen Pehrson: Herr talman, mina herrar! Ja, jag tager för alldeles gifvet, att utgången af denna fråga icke kan bli mer än en, nämligen ett afslag på utskottets hemställan. Men oaktadt jag går ut ifrån en sådan förutsättning, har jag likväl velat begagna detta tillfälle för att uttala min egen uppfattning i frågan.

Om jag alltså än för tillfället önskar ett afslag på framställningen i frågan, vill jag icke, att därmed skall förstås, att jag tillhör dem, som tro på, att den tid aldrig kan komma i vårt land, när vi icke skola behöfva tillgripa en sådan åtgärd som exporttull på järnmalm. Vi ha i sådant afseende ett exempel framför oss, som talar, synes mig, mera än något annat, nämligen då det frihandelsvänliga och rika England fann för godt att sätta exporttull på sin stenkol. Hvad var det, som åstadkom, att England gjorde detta? Jo, omständigheternas makt, och detta är en makt, som är så stor, att äfven vårt lilla land, om sådana tider komma, får böja sig för densamma. Jag vill härmed hafva sagdt, att, såsom jag betraktar denna fråga, jag vill hafva den öppen. Sålunda vill jag ingalunda gå till väga på det sätt, som motionären föreslagit eller bevillningsutskottet med anledning af motionen hemställt. Motionären slutar sin motivering med ett litet stycke, som lyder så: »När den dagen kommer, då man måste besluta sig för det ena eller det andra — köp af malmfälten eller exporttull på svensk järnmalm — då går det icke an, att beslutet blir fördröjdt af långa utredningar och inhämtandet af nödiga upplysningar, ty sådan utredning och sådana upplysningar böra då ligga färdiga.» Detta tyckes vara den grund, från hvilken den siste talaren utgått, då han bland annat sade, att Riksdagen icke kan göra någonting i frågan, därest icke en utredning af förhållandena blifvit gjord. Men hvad är en utredning, som är gjord flera år t. ex. — fem år, tio år eller hvad det nu blir — i förväg, värd, då helt andra förhållanden föreligga, när frågan om åsättande af en exporttull på allvar väckes? Skall utredningen hafva värde, skall det naturligtvis vara på grund af de bestående förhållandena och icke på grund af de förändrade förhållanden, som kunna komma att göra sig gällande flera år härefter. En sådan utredning synes mig ingenting värd, och det är på denna grund, som utskottet bygger sin hemställan. Förändrade ekonomiska och politiska förhållanden kunna göra, att äfven vi

måste bita i det sura äpplet, och det är därför, som jag vill förbehålla mig att hafva denna fråga öppen.

Med uttalandet af denna åsikt har jag intet annat för tillfället att göra än att yrka afslag på utskottets hemställan.

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*

(Forts.)

Herr Hedlund: Herr talman! Jag kan icke komma ifrån, att det vore en rätt betänkelig åtgärd att nu framkomma med en sådan skrifvelse, som här föreslagits. Vi minnas ju, hvilket obehagligt intryck det gjorde i vårt land, när man i Norge funderade på att åsätta, om icke en uttrycklig exporttull, så åtminstone en förklädd sådan, gentemot en svensk affär, som hade gjort sina beräkningar under förutsättning, att någon sådan afgift icke skulle komma i fråga. Är det nu så, att vi från svensk sida själfva börja tänka på exporttull, och äfven om det icke är fråga om att genast införa en sådan, utan om vi blott börja fundera på saken, så är med detsamma gärdet uppgifvet gentemot norrmännen. Hvad kan man annat vänta, än att de genast besluta en exporttull? Och är det så, att svenskarne äro före till tiden, hvilket är osäkert, så blir det alldeles säkert, att norrmännen blifva före i afseende på afgiftens storlek, så att efter detta skulle vi stå alldeles vapenlösa mot ett ondt, hvilket vi hittills haft skäl att beklaga oss öfver, om detsamma vidtagits från norsk sida. En exporttull säges skola befrämja järnförädlingen. Låt vara, att det så kan ske i södra Sverige, men jag tror icke, att det sker så där uppe i nordn, där det finnes oerhörda malmtillgångar, hvilka äro så stora, att det är otänkbart, att allsammans skulle kunna brukas till förädling. Dessa tillgångar räcka mycket väl både till export af malm och därjämte till järnförädling, men jag tror icke, att det går för sig att med en exporttulls konstlade medel söka framkalla järnförädling där uppe. Jag tror, att man alldeles misstagit sig därutinnan och att man tvärtom snarare skulle sträcka företagsamheten öfver hufvud taget där uppe. Företagsamheten där uppe bör växa upp på grundvalen af en mycket lifvig och blomstrande malmexport, och är det så, att de naturliga förhållandena där uppe medgifva det, växer det vid sidan däraf allt högre och högre upp en blomstrande järnindustri, men är det så, att man på det nu föreslagna sättet söker stäcka malmexporten, komma icke några förädlingsverk att anläggas i stället, utan kapitalisterna komma snarare att vända sina ögon till annat håll, och följderna blir således, att affärerna där uppe få ligga nere. Till sist vill jag framhålla, att, om man å ena sidan icke får underskatta exporttullens betydelse som försvarsvapen, man å andra sidan icke får öferskatta denna betydelse. En sådan tull är ganska kraftig gentemot landsmän, men gentemot kapitalstarka utländska intressenter, som till äfventyrs skulle slå sig ned där uppe, vill jag påstå, att det mycket väl kan hända, att den visar sig icke vara mycket värd, ty de äro i det läge, att de kunna besvara hotet om en exporttull med hot om att nedlägga all rörelse där uppe på kortare eller

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.

längre tid. Och detta medför följder för den för närvarande af 12,000 à 15,000 personer bestående, men i framtiden mycket större folkmängd, som beror af grufrörelsen, för hvilka den svenska staten måste rygga tillbaka.

(Forts.) Af dessa skäl skall jag, herr talman, bedja att i likhet med den föregående talaren få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr *Nyström* instämde häruti.

Herr *Pantzarhielm*: Herr talman, mina herrar! Beträffande det föreliggande utskottsbetänkandet, hvilket jag bidragit till — och jag kan till och med säga, att jag ganska kraftigt bidragit till det-samma — ber jag att först få påpeka, att utskottet i sin motivering väsentligen skiljer sig från den motivering, som motionären förebrought. Motionärens motivering gick i bestämd riktning och i bestämdt syfte. Utskottet har däremot ställt sig på den ståndpunkten, att det ansett, att en utredning borde åstadkommas, som skulle visa, huruvida icke exporttull under vissa förhållanden kunde och borde åsättas svensk järnmalm. Här säges icke ett ord om tiden, då en sådan åtgärd kan komma att vidtagas, och här säges ej heller ett ord om, att en sådan exporttull nödvändigt skall komma att åsättas, men man vill hafva utredning. Den tid kan nämligen komma, då det af flera skäl kan för oss vara önskvärdt att åsätta en sådan exporttull, och då bör en allsidig utredning föreligga. Man vill hafva bestämdt och klart besked om, huruvida det finnes aftal eller vissa hänsyn, som kunna lägga hinder i vägen för denna åtgärd. Man vill hafva klart besked om den inverkan med afseende å malmtillgången och tillgodoseendet af den inhemska förädlingsindustrien, en väl afvägd malmexport, som eventuellt skulle påläggas exporttull, skulle komma att medföra. Det är således såväl med hänsyn till den inhemska malmförädling, som en gång kan uppstå, som man vill hafva denna utredning, som äfven med hänsyn till en statens eventuella åtgärd för att bereda sig inkomst eller för att hindra sköfvingen af våra malmfält. Herrarne skulle väl icke finna lyckligt, om sådan sköfving skulle få ske.

Nu har den reservant, som först hade ordet, sagt, att han ansåg åtgärden vara obehöflig. Han ansåg den vara obehöflig, dels därför att ännu så länge var staten icke i finansiellt hänseende i behof af en sådan exporttull och dels därför att, såsom han sade, den icke finnes i något annat land. Ja, att staten icke för närvarande är i behof af denna inkomst, kan ju vara ett skäl, om det verkligen förhåller sig så, men är icke något skäl mot den föreslagna utredningen. Han sade vidare, att exporttull finnes blott i ett land, nämligen Turkiet, men att vi väl icke från detta land borde hämta våra exempel. Nej, detta sista kan nog vara rätt, men om exporttull på järnmalm icke finnes i något annat land, och den ärade reservanten framhåller detta såsom skäl, hvarför vi icke skulle åsätta

exporttull, borde han äfven tänkt på, att det är få länder, som hafva järnmalm att exportera och tullbelägga. Spanien hade järn att exportera — det är snart slut därmed nu — och Spanien ville pålägga en sådan exporttull, hvarom nu är fråga, men kraftiga och mäktiga intressen gjorde sig gällande och hindrade, att sådan pålades. Hade man i tid utredt saken, anser jag, att man nog kunnat bevara sin handlingsfrihet, men det var först sedan utförseln ohejdadt fått pågå och grufvorna voro prisgifna åt främmande inflytande, som man väckte frågan till lif och sade: Nu måste vi pålägga exporttull. Då var det emellertid för sent. Hafva en gång mäktiga intressen i andra länder bemäktigat sig afgörande inflytande på driften af våra malmberg eller blifvit ägare till desamma, då kan, såsom en talare framhållit, det blifva för sent och svårigheter att pålägga exporttull uppstå, men om vi i tid förbereda och utreda frågan samt på förhand tydligen förbehålla oss full handlingsfrihet, så kunna, då stunden kommer, synes mig, icke några hinder möta att sätta saken i verket.

Den ärade reservanten sade också, att exporttull icke bör påläggas, den fördyrar varan, och det är till skada. Ja, denna sak kan ses från mer än en sida. Exporttull fördyrar visserligen varan, men för den utländske förbrukaren knappast under alla förhållanden. Om vi tänka oss, att våra malmfält där uppe skulle komma i utländska händer, så blir det naturligtvis banker och bankirer, som till en början blifva de nominella ägarne. De kontrahera bort malmen till de hyttägare i utlandet, som behöfva denna malm. Om dessa göra sig oberoende af mellanhänderna och i vårt land anlägga förädlingsverk, hvilka på stället tillgodogöra malmen, då hafva de icke någon skada af att exporttull existerar.

Vidare sade den ärade reservanten, att om man ville pålägga denna tull, så kan man det, och att det ju är en klar sak. Det är dock kanske icke så klart, ty sedan tycktes han ångra sig, då han sade, att det kan blifva svårt nog att pålägga en sådan exporttull, om våra malmfält kommit i mäktiga händer. Han motsade således sig själf, och jag tror, att han i sitt sista påstående hade rätt.

Han sade också, att man kan ådraga sig misstankar. Ja, jag förstår icke egentligen hvad han menade därmed. Det är väl ingen, som har rättighet att misstänka oss, ty vi äro väl i vår goda rätt, om vi inom vårt eget laud husera huru vi vilja, utan att behöfva taga hänsyn till, om det uppstår misstankar rörande våra afsikter. Herr vice talmannen erkände, att det kan komma tillfällen, då inkomsterna af en sådan exporttull blifva för vårt land nödvändiga, och han sade, att skälet, hvarför England pålagt stenkolen exporttull, varit omständigheternas makt. Han förklarade icke hvilka dessa omständigheter voro, men jag förmodar, att han menade, att det för detta rika mäktiga England icke kunde vara andra omständigheter, än att engelska staten behöfde inkomsterna af denna exporttull och att engelska staten ville hindra, att dess stenkolstillgångar

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*

(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.

(Forts.)

för mycket sköflades och blefvo föremål för rofbrytning, som i längden icke kunde åt den inhemska industrien bevara dessa nödvändiga stenkol. Han ville hafva frågan öppen och förklarade slutligen mycket bestämdt, att utredning ännu icke behöfdes, ty vi kunna icke åsätta exporttull på fem, tio eller femton år ännu, och att utredningen då blir för gammal, ty utredningen måste afse förhållandena, då tullen påläggges. Ja, jag vill icke vara någon profet och säga, när den tid skall komma, då vi blifva i behof af denna exporttull. Det vill jag icke, men för min del står saken ganska klart, att den stund ganska fort kan komma, då vi af finansiella skäl eller andra äro nödsakade att åsätta exporttull. Vi få nämligen komma ihåg, att det finnes något, som heter framtiden, och att det finnes någonting, som heter våra efterkommande. Och förhållandena kunna — och kunna ganska lätt — i vårt land ändras därhän, att vi själfva förädla våra malmtillgångar, själfva tillverka åtminstone tackjärn till export. Vi behöfva då icke exportera vår råvara. Den tiden kan, som sagdt, komma, då vi själfva vilja förädla vår järnmalm, och då finnes det kanske icke någon malm kvar, om vi låta det gå för lösa tyglar och medgifva en rofbrytning i otid.

Emellertid, herr talman, synes ju — som sagts — frågans öde vara afgjordt, men jag kan dock icke underlåta att på det högsta beklaga, att en så viktig sak, som denna onekligen är, skall afgöras och behandlas i en kammare, som kanske icke är mer än till en tredjedel besatt. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Med herr Pantzarhielm förenade sig herrar *Vahlquist, Sjöberg, Sterner, Gustafsson* i Mjölby, *Jonsson* i Skog, *Buren, Johansson* i Aflösa, *Jonsson* i Hökhult, *Sjö, Österberg, Risberg, Natt och Dag, Åkerlund, Branting, Mallmin, Hök, Arnoldsson, Jönsson* i Gammalstorp, *Larsson* i Presstorp, *Nordström* i Höglunda, *Lundgren, Johanson* i Mossebo, *Lindewall, Dahlgren, Forssell, Anderson* i Hasselbol, *Zimdahl, Johanson* i Valared, *Erikson* i Öfre Odensvi, *Redelius, Bergendahl, Persson* i Hult, *Lindhagen* och *Johansson* i Berga.

Herr Höjer: Herr talman! Jag skall börja med hvad min ärade vän herr Pantzarhielm nyss slutade, att det synes mig nästan, som om frågans öde i denna kammare skulle vara afgjordt; jag sluter därtill af de många instämmanden, som herr Pantzarhielm nyss erhöill vid slutet af sitt anförande.

Det var emellertid icke detta anförande, som gjorde, att jag begärde ordet, utan jag begärde det, då min ärade vän herr Jansson i Krakerud hade slutat att tala. Jag har åhört bägges yttranden mycket noga, och det synes mig, som om både herr Jansson i Krakerud och herr Pantzarhielm icke tillräckligt skulle hafva gifvit akt på själfva klämman uti det betänkande, till hvilket de

hafva anslutit sig, och ännu mindre tagit riktigt reda på ordalydelsen i motiveringen.

Med afseende å den frågan, huruvida det under vissa förhållanden kan finnas lämpligt att åsätta en exporttull på järnmalm, kan jag fullväl dela den mening, som nyss uttalades af den ärade vice talmannen. Men jag ber att få fästa mina ärade kamraters uti bevillningsutskottet likasom kammarens öfriga ledamöters benägna uppmärksamhet därpå, att *detta* nu ej är frågan, utan att frågan i själfva verket är den, huruvida det är nödigt och nyttigt att aflåta till Kungl. Maj:t en skrifvelse af det innehåll, som står antydt i betänkandets kläm. *Det* är frågan, och det är alldeles icke fråga om, huruvida det är nödigt eller nyttigt att åsätta exporttull på järnmalm eller icke. Uti klämman står, att vi skola skriva till Kungl. Maj:t och begära, att han skall utreda — hvad? Jo, huruvida svenska Riksdagen *kan* under vissa förhållanden åsätta exporttull på järnmalm. Jag hade icke tänkt mig möjligheten, att i denna kammare skulle finnas en enda person, som icke hade fullkomligt klart för sig, att Riksdagen hade denna makt uti hvilket ögonblick som helst, utan att Kungl. Maj:t behöfver taga den saken under utredning.

Hvad beträffar den nationalekonomiska och statsfinansiella innebörden af ett sådant mått och steg som åsättande utaf exporttull på järnmalm, så är denna innebörd utredd långt förut och behöfver således af Kungl. Maj:t icke vidare utredas. Huruvida det återigen kan vara nödigt och nyttigt att under vissa förhållanden en dylik exporttull åsättes eller icke, ja, i det fallet delar jag fullkomligt den mening, som nyss uttalades af den ärade vice talmannen, hvilken ansåg, att, *om* en dylik exporttull skall åsättas, utredningen i all rimlighets namn bör anställas just när de förhållanden hafva inträdt, i följd af hvilka en dylik exporttull skall bestämmas. *Den* saken synes mig ligga alldeles i öppen dag.

Hvad beträffar motiveringen i utskottets betänkande, så synes denna motivering, för mig åtminstone, uti två punkter vara ganska egendomlig, och jag kan icke annat än förundra mig öfver, att mina ärade vänner, herr Jansson i Krakerud och herr Pantzarhielm, hafva kunnat vara med i allo om en sådan motivering. Den ena af dessa punkter har af den första talaren blifvit berörd, nämligen den, uti hvilken hänvisas till statens eventuella behof såsom ett skäl för åsättande af exporttull på järnmalm, en exporttull, som det i alla fall, efter hvad jag för min del sluter af motiveringen, icke skulle vara skäl att pålägga åtminstone under den närmaste framtiden. Jag hade för öfrigt verkligen tänkt mig, att, om en dylik exporttull verkligen en gång skall begagnas såsom finanstull, det väl icke skall ske förr, än staten är i den allra yttersta nöd. Och då hemställer jag till herrarne, huruvida det icke är åtskilliga andra exporttullar, som kunna lämpa sig bättre såsom finanstullar än exporttullen på järnmalm. Är det icke då lika så godt att t. ex.

Angående utredning i fråga om exporttull å svensk järnmalm.
(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.

(Forts.)

åsätta exporttull på trävaror? Ty denna tull skulle inbringa statskassan mycket mer än exporttullen på järnmalm. För min del anser jag såväl det ena som det andra vara en ren orimlighet

Uti motiveringen står det vidare såsom ett andra skäl för att aflåta en sådan skrivelse som den nu ifrågasatta, att man bör utreda, »huruvida åtgärder i syfte att möjliggöra en statens kontroll öfver malmbrytningen kunna anses nödiga och därvid åsättande af exporttull vara lämpligt». Det uttrycket synes mig vara tämligen dunkelt, och jag misstänker, att det är en mycket habil omskrifning af utskottets sekreterare för den, jag hade så när sagt, kungatanke, som i själfva verket ligger till grund för herr Lithanders motion, och som han också med tämligen klara ord uttalat i bevillningsutskottet, nämligen att frågan icke var att nu genast pålägga exporttull, men att man skulle skriva till Kungl. Maj:t om en sådan utredning i det syfte, att skrivelsen skulle komma att utföra en nyttig och hälsosam pression på de utläningar, som möjligen skulle vilja spekulera i malmbergsaktier, för att hindra dem från att placera sina pengar uti dylika aktier. I sista hand skulle skrivelsen kunna tjäna därtill att småningom få malmbolagen i Norrbotten i svenska statens ego, ett mål, som ju kan vara mycket godt och till hvilket jag för min del, om jag kommer att sitta kvar i Riksdagen, med det allra största nöje på annat sätt skall bidraga. Men, mine herrar, frågan är ju nu icke att åt staten förvärfva eganderätten till Gellivare, Kiirunavaara och Luossavaara. Det målet kan nås på ett vida lämpligare och bättre sätt än att till Kungl. Maj:t aflåta en skrivelse af den besynnerliga beskaffenhet, som nu är i fråga.

Som jag för min del icke kan vara med om motiveringen och ännu mindre om klämman, skall jag, herr talman, i likhet med flere föregående talare yrka afslag på bevillningsutskottets betänkande.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Riksdagen tyckes i allmänhet hafva en orimligt hög tanke om Kungl. Maj:t och sätter i sanning stora fordringar på Kungl. Maj:ts förmåga att åstadkomma utredningar och att bringa klarhet i alla möjliga förhållanden. Detta gifver sig uttryck uti den otaliga mängd skrivelser, som Riksdagen ständigt brukar aflåta till Kungl. Maj:t med begäran om utredningar både i det ena och det andra hänseendet. Emellertid håller jag före, att man icke bör behandla den saken alltför lättsinnigt, utan att det verkligen skall vara ett trängande behof, som framkallar dylika skrivelser.

Den utredning, som nu ifrågasättes, är i synnerhet efter den tolkning, som herr Pantzarhielm gaf densamma, onekligen särdeles kinkig och svår. Jag tycker verkligen synd om Kungl. Maj:t, att man skall sätta Kungl. Maj:t i den svåra ställning att behöfva utreda hvad i en framtid möjligen kan inträffa, ifall en sådan exporttull möjligen kommer att behöfas under sådana förhållanden, som af vice talmannen framhöllos, eller liknande dem, som uti England

framkallat exporttull på stenkol. Ty det är väl just införandet af denna exporttull på stenkol i England, som gjort, att man nu kommit att tänka på möjligheten att hos oss kunna sätta exporttull på järnmalm. Förr insåg man åtminstone i denna kammare fullkomligt olämpligheten och vådan af åsättande af exporttullar i allmänhet. Jag erinrar mig mycket väl debatten i denna kammare, då det var fråga om exporttull på järnmalm år 1889. Då var det högst få inom denna kammare, som uttalade sig för densamma. Likaså var det vid 1896 års riksdag. Det har aldrig vunnit någon genklang i kammaren. Nu förvänar det mig därför mycket att förnimma den massa instämmanden, som följde på herr Pantzarhielms anförande, i synnerhet som dessa instämmanden kommo från så vidt skilda håll. Det är således ovedersägligen ett stort omslag i allmänna tänkesättet i denna fråga — liksom det också är lätt att konstatera i så många andra.

För min del finner jag dock fortfarande, att det är en ytterst betänklig sak att åsätta exporttullar. Vår handelsbalans är, såsom vi veta, icke den allra bästa. Man klagar alltjämt öfver, att vår export icke uppväges af vår import. Därför bör man väl göra allt för att uppmuntra exporten och icke göra något, som kan hämma densamma. Man säger nu, att man skall hindra eller hämma exporten af råvaran och söka uppmuntra exporten af den förädlade varan. Ja, det är godt och väl, *om* så kan ske. Men *om* landets förmåga icke räcker till, om landet icke är så kapitalstarkt, att det kan förädla våra råvaror, då måste vi exportera råvaran, ty vi kunna icke sitta här och behålla råvaran hemma och låta vår handelsbalans för hvarje år blifva allt sämre och sämre. Vi måste exportera vårt trä i den form af råvara, hvori det föreligger, nämligen såsom sågadt trä, och icke förädladt till byggnader och andra nyttiga föremål. Vi måste exportera vårt tackjärn, och vi måste exportera vår järnmalm, ja, vi måste också exportera vår hafre, när det finnes någon sådan att exportera. Och detta är ju också en råvara. Bättre vore visserligen, att den förädlades, men, som jag nyss sade, då vi icke kunna göra detta, måste man finna sig i att exportera den i form af råvara.

En af de siste talarne sade, att man äfven borde sätta exporttull på trävaror. Ja, det har man gjort för icke många dagar sedan, Men den var framkallad af särskilda förhållanden, nämligen däraf, att man behöfde pengar till att göra skogslagen effektiv. Möjligen behöfva vi också en gång, liksom nu för skogarna, en skyddslag för malm, ehuru icke på samma grunder. Ty någon återväxtlag kan ju icke komma i fråga och icke någon dimensionslag heller, men det kan ju bli fråga om att på något sätt skydda våra järnmalmsfält. Och då kan man tänka sig, att tidpunkten är inne att få en exportafgift att använda till därmed förenade kostnader. Vidare har utskottet framhållit, att den skulle kunna användas såsom finanstull. Det förhållandet föreligger ju icke för närvarande. Och vi kunna

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*

(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.

(Forts.)

väl hoppas, att det skall dröja länge, innan finanserna bli så dåliga, att vi skola behöfva tillgripa äfven detta för att skaffa medel till vår statskassa. Vi hafva ju ännu åtskilliga och andra skattemedel, som kunna användas. Vi togo ju icke mer än ungefär halfva malt-skatten. Vi kunna ju taga den andra hälften nästa gång i stället och på det sättet skaffa inkomster till statskassan utan att tillgripa en inkomstkälla, som säkerligen skulle vara ganska farlig för vårt lands handelsbalans.

Det har sagts, att ifall dessa järnmalmfält komme i främmande händer, är det icke de bankirfirmor, som möjligen ha aktier, hvilka blifva de verkliga ägarne, utan de järnverksägare utomlands, som äro afnämare af järnmalmen, och att dessa således, ifall man åsätter en malttull, skulle bli tvungna att anlägga järnverk inom vårt land. Jag tror dock icke, att man med en exporttull kan så lätt tvinga dem till detta, ty det är en vidlyftig och ganska svår affär att i främmande land anlägga så stora verk, som dylika förädlingsverk skulle vara. Det förutsätter då också, att icke andra malmtillgångar finnas i världen än just de i Norrbotten. Och det veta nog herrarna mycket väl, att det finns ganska mycket malmtillgångar äfven på andra andra håll och att stora delar af vårt jordklot ännu icke äro undersökta. Det yppas nog malmtillgångar, så att, om svårigheter här uppställas, dessa utländska järnverk, som behöfva malm, nog komma att kunna skaffa den på annat håll. Som jag alltså tror, att det ingalunda är politiskt eller finansiellt klokt att för närvarande tänka på exporttull, delar jag därför fullkomligt den åsikt, som herr vice talmannen uttalade, att man icke bör begära en utredning för förhållanden, som kunna i en aflägsen framtid inträffa. Ty den utredning, som då kan behöfvas, bör icke draga någon lång tid. Den kan nog af Kungl. Maj:t eller till och med ett riksdagsutskott åstadkommas på några få veckor.

Nej, här föreligger tydligen för motionen och utskottets betänkande helt andra skäl, än att de verkligen önskat en exporttull. Det har redan af andra talare blifvit framhållet, och jag kan icke neka till, att jag lutar åt den åsikten, som de uttalat, nämligen att meningen med denna skrifvelse nog är att visa utländska spekulanter på våra järnmalmfält, att det dock finnes ett damoklessvärd, som hänger öfver deras hufvud. Akta er, vill man säga, vi hafva begärt en utredning om exporttull, och den kan mycket snart komma. Huru stor den blir vet ingen, och alltså kunna dessa järnmalmfält för eder blifva så godt som värdelösa. Det är nog ett sätt att försvara sig mot utländska spekulanter. Men de veta nog ändå, utan att man kommer med en riksdagsskrifvelse just nu, att det ligger i den svenska Riksdagens skön att när som helst åsätta exporttull på järnmalm. De veta, att man kan göra det i Sverige liksom i andra länder, så att den faktorn måste de alltid räkna med.

En annan sak, som här torde beaktas, är, att exporttulls påläggande på järnmalm skulle icke allenast drabba dessa bolag där

uppe, utan skulle ju äfven drabba andra bolag här i landet, som exportera malm, särskildt det stora Grängesbergsbolaget. Detta bolag skulle, ifall en malmtull åsattes, få sig pålagd en ganska dryg årlig beskattning. Nu är det fråga om, om man i detta ögonblick särskildt bör liksom bestraffa detta bolag för det förslag, som det gjort angående öfvertagandet af de norrbottniska malmfälten. Ja, till och med aflåtandet af en skrifvelse sådan som den föreslagna skulle kunna vara detta bolag till stor skada, ty det skulle göra dess affärsställning otryggare och osäkrare, ifall det hade att befara en exporttull på järnmalm. Det skulle ju kunna störa detta för öfrigt, efter hvad som påståtts, ytterst solida bolags kredit och verka hindrande, ifall detta bolag möjligen har funderingar att på andra villkor än de för Riksdagen framlagda öfvertaga de norrbottniska malmfälten.

Då jag således, herr talman, af principiella skäl icke anser, att en exporttull på järnmalm bör påläggas annat än då ytterst trängande finansiella eller politiska skäl därtill tvinga oss, och då jag anser tillfället synnerligen illa valdt att afgifva en opinionsyttring från Riksdagen, får jag yrka afslag på utskottets förslag.

Herr Beckman: Herr talman, mina herrar! Jag önskar, att jag hade herr Pantzarhielms trygga säkerhet att kunna uppträda i striden. Jag har icke det, dess värre. Men jag har klart för mig i alla fall, att han åtskilligt misstagit sig, då han, när han slog till, trodde, att han träffat hufvudet på spiken.

Han påbördade mig yttrandet, att exporttull på järnmalm icke finnes i andra länder. Jag fällde icke det yttrandet, utan framhöll en mycket viktigare och långt allmännare princip, nämligen att exporttull såsom väsentligt stöd för landets finanser finnes, så vidt jag känner, endast i ett land, Turkiet. Det är någonting helt annat. Jag ville med detta exempel visa, att våra finanser icke kommit till den punkt, att vi skulle behöfva tillgripa ett sådant medel som exporttull, hvilket jag anser i allmänhet böra sparas till den yttersta nöden. Det är alldeles riktigt, att sådana tider kunna stunda, då, såsom herr vice talmannen sagt, äfven vi måste tillgripa ett medel, som ur många synpunkter kan synas vara ett af de obehagligaste för att bringa finanserna till rätta. Men därhän ha vi icke kommit, och jag hoppas, att vi icke på mycket länge skola komma därhän. Så att från den synpunkten torde det icke, och det erkänner utskottet också, vara nödigt att *nu* göra denna utredning.

Sedermera sade herr Pantzarhielm, att jag yttrat: Det är klart, att om Riksdagen vill pålägga en sådan exporttull, kan den också göra det. Ja, det sade jag och det finner jag fortfarande lika obestriddt. Det är ett faktum, att Riksdagen *kan* göra det. Jag skulle visserligen sedan ha ångrat mig och sagt, att Riksdagen icke kunde göra det. Men detta torde bero på en total missuppfattning af den ärade talaren. Jag vidhåller, att, juridiskt sedt, kan Riksdagen

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*

(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.
(Forts.)

göra det, när den finner för godt. En annan sak är, huruvida det verkligen kan vara lämpligt ur andra synpunkter, nämligen ifall man exempelvis har ingått fraktöfverenskommelser med ett bolag för många år framåt. Då är det fråga om det är moraliskt rätt att pålägga en sådan tull. Det är den synpunkten, jag har velat framhålla.

Jag har endast velat upptaga dessa två saker, för att de icke skulle stå oemotsagda. I öfrigt har herr vice talmannen träffat kärnpunkten, då han säger, att det icke föreligger något skäl, hvarför denna utredning skulle företagas just nu, emedan själfva det faktum, att man icke för den närmaste framtiden afser att vidtaga någon åtgärd, måste vara skäl nog att icke nu företaga en utredning, som snart blir föråldrad. Jag anser, att de skäl jag anförde i sak icke blifvit af herr Pantzarhielm bemötta, och därför anhåller jag fortfarande om afslag på utskottets hemställan.

Herr Pantzarhielm: Herr talman! Min ärade vän, herr Höjer, förklarade i början af sitt anförande, att han hört noga på hvad hans andra kamrat inom utskottet och hvad jag hade yttrat. Jag har af hvad han sedan sade fått skäl betvivla, att han hört så noga på. Annars skulle han icke kommit med just hvad jag i mitt anförande velat parera, en anmärkning, som jag väntat på, nämligen den, att svenska Riksdagen kunde när som helst åsätta en exporttull, utan någon utredning alls. Ja, det är tydligt och klart. Där-om är icke något tvifvelsmål. Och det vet herr Höjer mycket väl, att därom i utskottet icke heller varit något tvifvelsmål. Men det kan finnas omständigheter, som hindra det, aftal och dylikt, t. ex. aftal med Norge, som den föregående talaren påpekade. Det kan finnas kontrakt, som för längre tid binda staten att icke pålägga exporttull, såsom äfven nyss berördes af densamme talaren. Men mina herrar, hvad det sista beträffar, kan det ock hända, att, om ett kontrakt upprättats, som den ena parten på ett ganska närgånget sätt brutit, den andra parten väl icke kan anses vara ens moraliskt bunden af detta kontrakt, när det en gång är juridiskt ogiltigt, och hindrad vidtaga åtgärder, som, ifall kontraktet lojalt hållits, icke kunde anses moraliskt tillrådliga, äfven om den juridiska rätten därtill skulle finnas.

Herr Höjer påpekade äfven, att man först i sista hand borde tänka på att lägga tull på export af järnmalm; det finnes andra saker, som bättre lämpa sig att lägga tull på. Därom är icke någon strid nu. Det är icke exporttullen och dess påläggande, vi tala om, utan frågan gäller nu en utredning angående lämpligheten eller olämpligheten af exporttull. Jag ber om ursäkt, men det förefaller mig, som om de herrar, hvilka yttrat sig här, sammanblandat dessa bägge saker. Herrarna tala, som om det nu vore fråga om att pålägga exporttull, men frågan är endast att få klart, huru denna sak ligger.

Herr Höjer sade med sin vanliga öppen hjärtighet — jag vill icke säga så precis politiskt klokt — att det ligger andra intressen bakom. Och sedan herr Höjer sagt och friherre Bonde bekräftat detta, vill jag icke bestrida det. Gärna för mig må här ligga en hund begraven, om herrarna nödvändigt så vilja hafva det.

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på, att här icke är meningen att tvista om några Manchester-teorier; dem kända vi nog äudå. Utan meningen är att se till, huruvida icke den nationella rikedom, som vi hafva i järnmalmen, bör bevaras — den tid kan nämligen komma, då vi själfva behöfva den — huruvida vi skola låta oss beröfvas denna nationella rikedom. Det är hvad som här föreligger enligt min mening. Och säkert är, att om vi nu spara på vår järnmalm och icke, som friherre Bonde tycktes vilja, slösa bort den för att åvägabringa en jämvikt i handelsbalansen, som vi väl ändå icke därmed kunna vinna, så kunna vi åtminstone sätta våra efterkommande i stånd att få en mera gynnsam handelsbalans.

Friherre Bondes yttrande, att detta vore finansiellt och politiskt oklokt, vill jag icke vidare bemöta, då här ju endast är fråga om en utredning.

Han sade äfven, att vi skulle skada våra solida bolag genom en sådan exporttull. Ja, om dessa bolag skulle skörda mindre vinst på statens bekostnad, än nu är fallet — ifall denna exporttull icke skulle hafva annan verkan än detta, så ömmar jag icke alls för dem i det afseendet. Hvad särskildt de »solida bolagen» beträffar, så äro de bolag, som nu husera uppe i Norrland, sådana, att man knappt kan gifva dem denna titel.

Dessutom kan en sådan utredning motiveras af att vi böra få klart, hvad vi själfva för ögonblicket behöfva af denna norrländska järnmalm, och huru den lämpar sig för behandling med träkol, den metod, som nu användes hos oss. Detta är en sak, som också kunde utredas. Den malm, som vi hittills förädlat, är af helt annan beskaffenhet än den, som brytes i Norrland. Vår malm i mellersta Sverige är svafvelhaltig, rödbräckt malm. Det är en god, men dyr och svårhandterlig vara, som icke kan användas till gjuteriernas vanliga behof. Därtill är mera bruklig den fosforhaltiga malmen; och sådan finnes uppe i Norrland.

Det är många möjligheter angående vårt förädlande af denna malm, som kunna utredas. Vi hafva ju i våra torfmossar, våra vattenfall m. m. medel därtill, och då det sålunda finnes utsikt, att vi en gång själfva kunna göra det, så frågar jag: är det rimligt och klokt att låta utläningen eller »solida bolag» husera som de vilja, utan att staten i tid griper in?

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Brodin: Herr talman! Jag skall icke gifva mig in på något bemötande af den senaste talarens nationalekonomiska funderingar, ty de äro visst nyheter, som han bör klara upp litet när-

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.

(Forts.)

mare, innan man kan inlåta sig på något bemötande af dem. Men jag skall hålla mig till sakförhållandena.

Här har en motion framlagts om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning, huruvida icke exporttull å svensk järnmalm kan och bör åsättas under vissa förhållanden. Jag frågar nu Andra Kammaren, som är åtminstone halfva Riksdagen, om den är benägen att öfverlåta den rättighet, som svenska folket har att genom Riksdagen sig själf beskatta, att pålägga tullar och andra bevillningar — öfverlåta denna rättighet till Kungl. Maj:t; eller om den behöfver Kungl. Maj:ts medverkan för att utreda, om Riksdagen har rättighet att pålägga tullar, antingen import- eller exporttullar, eller när tidpunkten är inne att pålägga tullar, eller om sådana öfver hufvud böra påläggas. Om Riksdagen icke har den åsikten, att den icke kan göra detta utan Kungl. Maj:ts medverkan, så frågar jag: hvad vinner man med denna skrifvelse? Jag förstår det icke. Den föregående talaren anförde, att genom denna utredning man skulle få klarhet, om genom Kungl. Maj:ts aftal eller på annat sätt hinder förelåge för att ålägga en sådan exporttull. Ja, om Kungl. Maj:t gjort sådana aftal, som den föregående talaren omförmålde, har Kungl. Maj:t handlat tvärt emot grundlagen, och det tror jag icke, att Kungl. Maj:t har gjort. Jag tror icke, att Riksdagen bör skriva till Kungl. Maj:t, med de rådgifvare han har, för att få höra, om Kungl. Maj:t ingått aftal, som strida mot svenska grundlagen och mot Riksdagens utöfning af svenska folkets rätt att sig själf beskatta.

Hvad för en utredning skall det blifva? Motionären har inom utskottet förklaradt, att han icke ville hafva tull och att han icke ansåg den nyttig; och i sin motion uttalar han mycket tydligt, att det är för att skrämman utlänningarna från att köpa dessa aktier i de norrländska malmfälten, som bjudas ut öfverallt. Jag tror icke, att sådana medel behöfvas. Ty de utländska kapitalisterna se sig nog för; vi behöfva icke försöka skrämman dem. När de taga i betraktande kontraktet med svenska staten angående trafiken och allt sådant, är det min öfvertygelse — och jag tror, att hvarje människa, som har sundt förstånd och någon erfarenhet om affärer, måste dela denna åsikt — att inga spekulanter komma under sådana förhållanden.

Här har talats om att spara järnmalmen för framtiden och förädla den själfva o. s. v. Ja, nog går det an att språka om det; men frågan om möjligheten att förädla järnmalm i Norrland torde vara utredd. För att förädla järnmalm behöfves bränsle, hvaraf det icke finnes mycket. Det lilla, som finnes i form af träkol, förslår icke långt till att förädla de massor af järnmalm, som utskeppas där uppe. Ifall man nu måste utgå från den synpunkten, att de icke kunna tillgodogöras i förädlad form, så är det väl bättre, att råvaran skeppas nu och det influtna kapitalet förrentas och användes till andra ändamål, än om kapitalet skall ligga dött i ett par hundra år. Räknar man efter räntan och ränta på

ränta, finner man nog, att det är bättre att *nu* tillgodogöra sig detta kapital.

Det har talats om att man skulle taga malmen hit till mellersta Sverige. Det är sant, att det är mycket lämpligt, jag medgifver det, att taga den rika malmen ned till mellersta Sverige och blanda den med den mindre rika. Men det är en affär, som närmast berör de intresserade järnverksägarna, och jag tror icke det är lämpligt, att vi här inom Riksdagen försöka lära dem, huru de skola drifva sin affär.

Enligt mitt förmenande skulle detta skrifvelseförslag icke vara till någon nytta, utan tvärtom till skada, och tror jag icke, att Riksdagen, oaktadt det finnes en protektionistisk majoritet, skulle vilja lägga på en exporttull. Ty om exporttull skulle beslutas till sådant belopp, att någon afsevärd statsinkomst erhöles, så kunde följden blifva, att vår malmexport skulle derigenom blifva hämmad, våra bolag, som nu drifva denna rörelse, blefve ruinerade, och det folk, som är sysselsatt i denna handtering, blefve arbetslöst. Jag tror icke, att Riksdagen skulle kunna förmås att medverka till ett sådant beslut. Men då man icke kan tro, att detta är meningen, utan meningen är att skrämma andra, som icke vilja låta skrämma sig, så är detta något så humbugsartadt, att jag ännu mindre tror, att Riksdagen vill vara med på det. Därför anhåller jag få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman, mina herrar! En ärad talare på skånebanken nämnde, att man i den ifrågasatta utredningen äfven skulle kunna få klargjort, huru det förhåller sig med möjligheten att däruppe i Norrbotten få en svensk järnhandtering till stånd. Ja, alla önska, att en sådan skulle kunna komma till stånd däruppe, och vore det fråga om att få en utredning i endast sådant syfte, skulle jag vara den första att biträda en skrifvelse härom. Men nu är det icke fråga om det, utan det är fråga om, huruvida det kan vara lämpligt eller icke lämpligt att pålägga en malmexporttull. Riksdagen ställer väl icke en fråga till Kungl. Maj:t, utan att den har en tanke på att, ifall utredningen därtill ger anledning, också pålägga en sådan tull; men nu tror jag icke att Riksdagen har någon sådan tanke, och håller alltså före att man icke bör komma fram med den ifrågasatta skrifvelsen, äfven om här icke skulle vara fråga om att pålägga exporttull, utan endast om en utredning. Ja vi, som sitta här inom dessa fyra väggar och läsa utskottets förslag, kunna möjligen platoniskt resonera därom att en utredning aldrig kan skada. Men på den stora allmänheten i landet skall detta göra ett intryck af att vi tänka börja med något alldeles nytt, nämligen införandet af exporttullar. Det skall bibringa hela den yttre världen, äfven utom vårt lands gränser, en skef uppfattning. Vi böra icke handla på det sätt, att en sådan uppfattning kommer till stånd. Hvarför skulle vi tänka oss en exporttull på

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*

(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.

(Forts.)

malm? Såsom finanstull behöfves den icke och som medel att återvinna dessa malmfält däruppe i Lappland åt svenska staten, duger den icke. Vidare få vi ingalunda inbilla oss, att malmen däruppe har för tyskarne, som nu i hufvudsak äro dess köpare, så stort värde, att de kunna betala huru mycket som helst för densamma, eller så mycket att de, som drifva grufvorna däruppe, kunna hafva skäligen vinst, äfven om exporttull lägges på malmen.

Världen konsumerar för det närvarande mellan 70 och 80 millioner ton järnmalm årligen. Hvad betyda då dessa 2 1/2 å 3 millioner, som vi skulle komma att årligen föra ut, när anläggningarne äfven vid Kiirunavaara blifva färdiga? Det betyder ju nästan ingenting, det är ju endast ett par procent af den malm, som åtgår för världens järnproduktion. Vi må icke tro, att priset på malmen är så lågt, att det tål vid någon särskild höjning eller att tyskarne äro absolut beroende af vår järnmalm. De ha sina ofantliga tillgångar på s. k. minetmalm i Elsass-Lothringen och Luxemburg; de äga malmer i Schlesien och på andra ställen. Hvarför köpa de då våra malmer? Jo, därför att de äro så järnrika; de hålla 60 %—70 % järn, under det att den tyska malmen håller endast mellan 30 och 40 %. När tyskarne smälta enbart sina järnmalmer, få de naturligtvis ett mindre utbyte per dag räknadt af tackjärn än om de blanda upp sina fattigare malmer med våra rikare. Alltså för att kunna framställa för hvarje dag en större produkt mer tackjärn, därför köpa de vår malm. Men de äro ej på något sätt nödsakade att taga den för att kunna upprätthålla sin järnhandtering. Men det är en mycket stor fördel för dem att använda den svenska malmen — ej därför att det järn som framställes af densamma blir i högre grad billigare än det som framställes af deras egen malm — utan därför att de, som sagdt få en större arbetsprodukt för hvarje dag och sålunda kunna åtaga sig större leveranser. Vidare få de därigenom sina arbets- och andra kostnader per dag fördelade på ett större tillverkningskvantum, hvilket gör slutresultatet jämväl i någon mån billigare. Stiger priset å malmen, så att dessa fördelar i högre grad därigenom motvägas, vilja tyskarne måhända icke köpa vår malm längre, utan vi få stå där med densamma. Vi skola därför vara försiktiga med att göra någonting sådant, som här ifrågasättes, ty skrifver man och begär utredning om exporttull, så måste hvar och en utanför stående, som icke känner till det så noga som vi, tänka: aha, de ämna nog verkligen lägga på exporttull. Detta skulle komma att för oss hafva mycket beklagliga följder, bland annat därutinnan, att utlänningarna skulle kunna finna sig föranlåtna att se sig om efter andra malmtillgångar än de vi kunna bjuda. Vi ha emellertid nedlagt många millioner kronor däruppe på kommunikationer o. d. Skulle nu verksamheten därstädes afstanna, hur går det då? Jo minskade statsinkomster bli följden, ej blott genom lägre afkastning af järnvägen, utan äfven eljest. Ty de beskattningsbara föremål, som nu finnas däruppe, ej blott själfva malmbrytningen, utan därjämte den

rörelse och verksamhet, hvilka såsom en följd af grufdriften där uppstått, komma att försvinna till en väsentlig del.

Vidare torde med fog kunna sägas, att fondmarknaden är ytterligt känslig för rykten af den art, den föreslagna skrifvelsen skulle frammana; det kommer att uppstå prisfall på åtskilliga bergverksaktier och obligationer, hvilket ej kan vara lämpligt för affärsrörelsen inom landet; ehuruval detta förhållande kan varda till nytta för dem, som söka efter tillfällen att jobba i fallande konjunkturen. Vi kunna sålunda föranleda rubbningar af flerehanda slag inom affärsvärlden genom en skrifvelse sådan som den här föreslagna. Den må vara hur platonisk som helst, så kan man ej hjälpa, att yttervärlden får falska uppfattningar och märkvärdiga åsikter därom.

Jag nämnde, att vi alla måste önska och hoppas, att vi skola få en järnhandtering i öfre Norrland. En dylik önskan hyser äfven jag i fullt ut lika hög grad som någon annan. Jag har arbetat och skrifvit i den saken och jag ser nu med glädje att det finns män här i landet, som verkligen börja med energi försöka sätta i gång dylik verksamhet däruppe. När emellertid de tillgångar som finnas i Norrbotten äro så kolossalt stora som de verkligen äro, kunna de mycket väl tåla vid att under tiden, och intill dess att en sådan egen järntillverkning kommit i gång, det exporteras en del af malmen, så att det kommer inkomster till dem, som nu arbeta och ha sin varelse där. Det är icke få människor, som lefva af grufdriften i Norrbotten; de äro att räkna i tusental. Det är ej blott rika personer, som där vinna inkomster, utan flertalet af dem, som där hafva sin bärning, utgöres af dem, som det talats så många gånger om här i kammaren, de små i samhället. Där betalas ut hundratusentals kronor i månaden i arbetslöner och liknande utgifter. Dessa penningar omsättas, de gå från den ena till den andra, till handtverkare, småhandlande och andra, som måste finnas där för att förse arbetarne med deras förnödenheter. Denna omsättning skulle minskas eller till äfventyrs upphöra. Jag tror att man bör se sig noga för, innan man vidtager sådana åtgärder, som kunna medföra ekonomiska inskränkningar, för att ej säga förluster, för den stora mängd folk, som lefver där uppe. Detta skulle dock, enligt hvad jag tror, lätt kunna blifva följderna af den föreslagna skrifvelsen, ty, som sagdt, det råder intet tvifvel om att det ej för den stora världen där ute kan förefalla, som om Riksdagen bara helt platoniskt, för nyfikenhetens skull, begärde en utredning om exporttull. De måste tänka, att bakom denna utredning ligger en allvarlig tanke att pålägga exporttull.

Då jag alltså är af den mening, att en skrifvelse, sådan som den här föreslagna, kan medföra stora vådor i många afseenden, ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Branting: Det var ganska intressant att för en gångs skull från ett utan tvifvel fullt sakkunnigt håll få höra en fram-

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malmen.*

(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.

(Forts.)

ställning af värdet af våra norrländska rikedomar, som i så hög grad afviker från de skönmålningar, hvilka annars bruka framställas från samma håll, och som vi särskildt i går hörde herr statsministern ytterligare utveckla, då han framhöll, att vi hade goda utsikter att få se i den närmaste framtiden en rätt väsentlig stegring af värdet af den export, som sker däruppifrån. Nu få vi i stället höra, att egentligen är allt det där af så fasligt liten betydelse för den tyska järnindustrien, och röra vi oss det ringaste för att se till om vi på något sätt för de svenska intressena kunna tillvarataga något af det som ligger däruppe i hvad man kallar vårt framtidsland, kan det ha de förskräckligaste följder för till och med hela befolkningen därstädes. Jag tror, att en sådan sorts framställning i rätt väsentlig mån dömer sig själf, och jag är öfvertygad om att den knappast inverkar på kammaren i den riktning, som den ärade talaren därmed själf afsett.

Det har för öfrigt i denna fråga yttrats en hel del med synnerlig ifver och energi från några håll — en hel del som går därpå ut, att vi skulle snart sagdt under inga möjliga omständigheter kunna vara med om en exporttull. Visserligen säges det, att det vet ju hela världen, utan att vi skrifva just nu, att Riksdagen har i sin makt att pålägga exporttull. Men samtidigt ha de talare, som yttrat sig i den riktningen, velat på det allra bestämdaste framhålla, att den egentligen ej på några villkor och endast under högst otroliga förutsättningar bör vidtaga en sådan åtgärd. Skulle Riksdagens flertal dela dessa talares uppfattning, kunna vi för visso vara säkra om att det skulle ej blifva något allvar med användandet af detta skyddsmedel för bevarandet åt Sverige af vissa svenska naturrikedomar, hvilka — i olikhet med de trävaror och den hafre, som friherre Bonde talade om — ej förnyas, utan en gång bortfraktade äro borta för vårt land.

Jag vill för öfrigt begagna tillfället att i förbigående protestera mot det sätt, hvarpå den nämnde talaren så gladeligt — som ju hans sätt alltid är — visade på nya skattemöjligheter, såsom ökad maltskatt m. m., i stället för att tänka sig möjligheten att en utredning skulle visa ett sådant resultat, att kanske någon viss grupp af de norrländska malmerna skulle kunna med fördel för det allmänna åsättas en exporttull. Jag tror, att det dock skulle vara lämpligt att se till hvad som här kan finnas möjligt att i skatteväg taga från dem, som sannerligen hafva starkare och större rygg att bära skatter, än det redan af skatter starkt nedtyngda svenska folket i öfrigt har.

För öfrigt vill jag gifva herr Pantzarhielm rätt däri, att vi skola ej här gå in i sakdebatt om exporttull eller ej. Vi skola blott se till — det är därå skrifvelseförslaget går ut — huruvida icke en utredning skulle ha skäl för sig och om det ej finnes så många outredda sidor i dessa förhållanden, att utredningen gärna kan företagas ju förr dess hellre.

Det har sagts mig, att vid ett föregående tillfälle var det Riksdagens allmänna mening, att en dylik exporttull borde åsättas, men den gången föll förslaget därom, emedan Riksdagen då icke hade fria händer på grund af den franska handelstraktaten. Genom en sådan öfverenskommelse kunna vi möjligen vara bundna nu också — jag säger icke alls, att vi äro så nu, men det kan ju hända. Det är här dessutom en annan omständighet, som vi böra tänka på och hvilken för öfrigt här redan blifvit påpekad, nämligen att det möjligen kan finnas privataftal, som äro af den beskaffenhet, att en exporttulls åsättande eller icke-åsättande kan i hög grad vara beroende af desamma. Jag tror, att det, särskildt när det gäller de stora bolagens inbördes transaktioner, kan vara bra, att vissa aftal komma fram till allmänhetens kunskap — något som Kungl. Maj:t eljest icke tyckes vara synnerligt angelägen om.

Vi stå alltså här inför en fråga, där det blott gäller en utredning, men en utredning med den baktanken, att vi icke äro bundna på förhand, sålunda icke, såsom herr Nordström och friherre Bonde säga, att vi icke alls vilja komma fram till ett visst resultat, därför att det strider emot vår principiella uppfattning i detta afseende. Står man på *deras* ståndpunkt, då är det verkligen en mycket platonisk rätt, som Riksdagen har i fråga om åsättande af exporttull, ty denna rätt skulle i så fall aldrig komma att begagnas.

Det har sagts helt öppet af åtskilliga talare och äfven af några, som angripit detta utskottsbetänkande, att det skulle ju ändå kunna finnas skäl att bifalla detta skrifvelseförslag, då därigenom gifves en liten vink utåt om att denna fråga existerar och är uppe i Riksdagen och det kanske icke kan vara så onyttigt och onödigt, att något verkligen göres för att erinra utländska spekulanter om att svenska Riksdagen dock icke har sagt något bestämdt ord i dessa frågor. Kunde kammaren uti sitt uttalande använda samma diplomatiska vändningar, som herr vice talmannen hade i sitt anförande, kunde ju hela denna skrifvelse anses öfverflödig. Men kammaren kan icke göra på det sättet, utan den måste gå litet mera direkt och rakt på sak och hålla frågan vid lif, hvilket efter min öfvertygelse bäst skulle ske just genom en sådan skrifvelse som den nu föreslagna.

I Första Kammaren måtte man ha känt, att det här gällde något, som icke var fullt så gagneligt för bolagsintressena, och följden har blifvit — efter hvad som sagts mig — att Första Kammaren, om också med ringa majoritet, har afslagit motionen. Det blir således i alla händelser ingen skrifvelse utaf, men det synes mig, att just under sådana förhållanden kan Andra Kammaren så mycket lugnare och säkrare afgifva den opinionsyttringen, att den för sin del tänker på exporttullens vapen i nödfall.

Med hänsyn till de nuvarande förhållandena och just därför att jag för min del icke vill i onödan draga hit en del spekulations-

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.*
(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.
(Forts.)

hunger, som kanske finnes, yrkar jag, herr talman, bifall till den här föreslagna skrifvelsen.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Jag begärde ordet, då herr Pantzarhielm senast yttrade sig med anledning däraf, att jag ansåg, att de teorier, som han då framkastade rörande betydelsen af en handelsbalans, icke borde få stå fullkomligt obesvarade.

Herr Pantzarhielm sade, att vi icke borde tänka på handelsbalansen, ty den få vi aldrig att gå ihop. Ja, det är nog sant, att det ser dystert ut emellanåt, när man ser på den s. k. handelsbalansen, men om vi icke få den att gå ihop, är det icke svårt att säga, hvartåt det så småningom skall komma att bära. Om man skulle resonera som så, att vi icke skola tänka på att få vår export att på något sätt motväga importen, utan att vi i stället skola stänga in våra skatter, gömma våra malmtillgångar, så att våra efterkommande — ty på dem skola vi tänka — kunna i en framtid använda dessa tillgångar, ett sådant resonemang skulle föra med sig, att vi icke alls behöfde ha några bekymmer för våra affärer. Låt vår handelsbalans försämras år ifrån år, låt vårt land skuldsätta sig till utlandet med million efter million, som ökad snart blir milliarder — det gör ingenting, om vi lämna stora skulder åt våra efterkommande, om vi på samma gång lämna dem tillgångar uti våra malmberg. Men jag är förvissad om att vi ej genom ett sådant handlingssätt skulle bereda våra efterkommande några fördelar, utan tvärtom åt dem lemna ett ruineradt och olyckligt fosterland. För öfrigt behöfva vi nog icke riskera en allt för våldsamt export, ty en sådan kommer nog icke så lätt till stånd. Afsikten med en exporttull tyckes hos de talare, som mest yrkat på densamma, icke vara att vilja beskatta malmtillgången, utan att delvis åstadkomma ett exportförbud, och härom vore nog ytterligare mycket att tillägga, men frågan har redan upptagit lång tid, och jag vill därför ej heller taga herrarnes uppmärksamhet i anspråk för att bemöta hvad herr Branting nyss yttrade om skatteteorier eller om de nya skatteällor, som kunna anlitas; men innan jag slutar vill jag dock endast tillägga, att det måtte vara särdeles glädjande för den ärade motionären att för denna gång ha fått ett så kraftigt understöd just från det hållet.

Herr Pantzarhielm: Herr talman! Jag är i hufvudsak förekommen af herr Branting och ber endast att få yttra ett par ord med anledning af hvad herr Brodin här anförde.

Herr Brodin sade, att vi borde hålla oss till sakförhållandena, och han hyste beträffande denna skrifvelse den uppfattningen, att däri riktades mot regeringen den misstanken, att denna skulle begått ett grundlagsbrott och att densamma skulle — som han så stolt uttryckte sig — träda svenska folkets rätt att sig själf beskatta för nära. Jag trodde icke, att jag skulle behöfva göra en ledamot af

bevillningsutskottet uppmärksam på, att Riksdagen i år helt nyligen har aflåtit till Kungl. Maj:t en skrifvelse med begäran om just utredning i vissa tullförhållanden. Jag tror icke, att, därför att vi skrivit till Kungl. Maj:t och begärt en dylik utredning, vi därför afsagt oss rätten att oss själfva beskatta. För öfrigt har redan herr Branting bemött det påstående, som här framkastats, att det icke skulle kunna finnas något hinder för Riksdagen att åsätta en sådan här exporttull, han har nämligen visat, att då man en gång förut ville införa en dylik tull, hindrades man därifrån genom den franska handelstraktaten. Enligt min mening kan det äfven finnas andra omständigheter, som göra en närmare utredning angående denna exporttull nödvändig.

Jag har blott velat yttra detta och vidhåller mitt yrkande.

Herr Hedlund: Det är icke mycket lönt att tala mera om denna sak. Jag vill emellertid framhålla, att orsaken till att förslaget om en exporttull väckt så mycken oro är den, att genom en exporttull har staten en inhemsk näring i sin hand och kan antingen afsiktligt eller också oafsiktligt genom en oförständig tillämpning af tullbestämmelsen alldeles strypa den ifrågavarande näringen. Nu är det fråga, huruvida denna uppväxande industri i Norrland, malmexporten, är så stark ännu, att den tål vid den extra beskattning, som en exporttull innebär. En sådan tull är alldeles raka motsatsen till en skyddstull. I afseende å skyddstullar kan man resonera som så: Har den eller den inhemska näringen blifvit så rotfast, att den möjligen tål en nedsättning i tullen eller kanske rent af ett borttagande af densamma? I afseende å exporttullar återigen frågar man sig: Tål denna näring, som just nu håller på att arbeta sig upp, att redan blifva extra beskattad, eller riskerar man möjligen att därigenom fördärfva den och bringa den tillbaka? Detta är den väsentliga skillnaden mellan dessa olika slag af tullar. Socialistiska åtgärder i all ära — denna kammare står, det visar icke minst denna Riksdag, i icke ringa grad under förvandlingens lag, och det är mycket af statsförmyndarskap och omsorg om enskilde, som denna kammare i år uttalat sig för, och jag har för min del gillat dessa åtgärder — men man får dock taga sig till vara för att gå för långt i denna riktning. Vi behöfva i vårt land, särskildt i Norrland, mycket utrymme för enskild företagsamhet och för enskildt initiativ, och man får väl akta sig, så att man icke med all sin omsorg för det allmänna kväfver denna enskilda företagsamhet och förmåga att skapa rikedomar, ty utan det kommer man icke långt uti nya landsdelar, det är där alldeles oumbärligt.

Till sist vill jag påminna om hvad jag förra gången tillät mig anmärka, nämligen att vi genom åsättande af en exporttull å järnmalm direkt framkalla en likadan tull i Norge. Om vi tänka oss den lyckligaste lösningen i framtiden af gruffrågan däruppe i Norrland, nämligen att järnmalmsfälten komma i svenska statens ägo,

*Angående
utredning i
fråga om
exporttull å
svensk järn-
malm.
(Förts.)*

ha vi själfva kanske vållat, att svenska staten får betala till den norska en vacker skatt för utförseln af hufvuddelen utaf produkterna ifrån dessa nyförvärfvade malmberg.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de där- under gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels på afslag därå och den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande n:o 61, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställan och den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 64 ja mot 54 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 5.

Herr talmannen uppläste följande till herr vice talmannen ankomna telegram:

An den Herrn Vizepräsidenten der Zweiten Kammer des Reichstags in Stockholm.

Für die in Veranlassung des Beschlusses der Zweiten Kammer unserem Gemeinwesen gewidmeten herzlichen Grüsse und warmen Wünsche für unser ferneres Wohlergehen sprechen Namens unserer Stadt herzlichen Dank aus

*Bürgermeister und Rat
Joerges.*

§ 6.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial:

n:o 106, i anledning af Första Kammarens återremiss af statsutskottets utlåtande n:o 96, i anledning af dels Kungl. Maj:ts propo-

sition angående ändrade bestämmelser rörande trafikerandet af järnvägen Gellivare—Riksgränsen äfvensom angående beviljande åt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag och aktiebolaget Gellivare malmfält af ett lån å 20,000,000 kronor m. m., dels ock inom Riksdagen väckta motioner vidkommande berörda ämne;

n:o 107, angående statsregleringen för år 1904; och

n:o 108, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

§ 7.

Anmälades och godkändes sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 133, till Konungen, i anledning af dels Kungl. Maj:ts propositioner n:is 67 a och 67 b med förslag till lag angående solidariska bankbolag m. m., dels ock åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Vidare anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 139, till Konungen, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition om afstående af Sveriges rätt att återlösa Wismar med område.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *A. T. Carlheim-Gyllensköld* från och med den 20 maj till Riksdagens slut,

herr *F. W. Thorsson* från och med den 20 maj till Riksdagens slut.

» *A. Ekman* under den 20 maj,

» *C. H. P. Buren* från och med den 22 maj till Riksdagens slut, och

» *A. F. Broström* » » » » 20 » » » »

» *B. P. Ersson* » » » » 20 » » » » .

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 9,8 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.